

Lezen en schrijven op het web

EEN INVENTARISATIE VAN ONLINE LEES- EN SCHRIJFPLATFORMS

Marchje Kramer, Jacqueline Evers-Vermeul & Niels Bakker



o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Samenvatting

In de afgelopen zestig jaar zijn Nederlanders steeds minder vrije tijd aan het lezen van boeken gaan besteden. Vooral onder jongeren is de daling van de leestijd fors, wat als zorgwekkende ontwikkeling gezien wordt. Frequent lezen versterkt namelijk niet alleen de taalvaardigheid, maar ook andere, sociaal-emotionele vaardigheden. De afname van leesmotivatie en leesfrequentie gaat gepaard met een toename in het gebruik van digitale media. Daarmee lijkt er een verschuiving op te treden van lezen van papier naar digitaal lezen en naar talige, geletterde activiteiten binnen het digitale domein.

Een van de nieuwe manieren waarop lezers met elkaar in contact kunnen komen, is via online lees- en schrijfplatforms. Deze bieden lezers de mogelijkheid om online boeken te lezen, te schrijven en hun leeservaringen en adviezen te delen met medegebruikers. Mogelijk kunnen deze platforms bijdragen aan het vergroten van het leesplezier en de leesmotivatie van jongeren.

In dit onderzoek is eerst middels een *algemene corpusanalyse* in kaart gebracht wat de functionaliteiten en gebruikersmogelijkheden van dergelijke online platforms zijn. Er is een lijst van 74 platforms gecreëerd, verdeeld over 3 categorieën. Per platform is aangegeven of dit zich voornamelijk richt op 1) 'verkoop of toegang' van producten, 2) de 'aanbeveling' van producten of 3) eerder een 'sociale' behoefte bevredigt. Het merendeel blijkt een combinatie van functies te vervullen. De platforms zijn actueel en kennen verscheidene financieringsmodellen. Platforms die inkomsten genereren door lidmaatschapskosten en advertenties komen het meeste voor. In andere gevallen komen betalingsportals pas in zicht wanneer gebruikers aanvullende mogelijkheden willen benutten. De voertaal van de websites (Nederlands en/of Engels) verschilt, maar de meeste platforms zijn Engelstalig.

Vervolgens is er een *specifieke corpusanalyse* uitgevoerd op een selectie van zes platforms. Via deze analyse hebben we onderzocht hoe de drie componenten van motivatie – betrokkenheid, competentie en autonomie – zijn geïmplementeerd in de online lees- en schrijfplatforms *Boekmeter*, *hebban*, *Movellas*, *FanFiction*, *Sweek* en *Wattpad*. Deze psychologische basisbehoeften zijn voor leesmotivatie essentieel.

De motivatiecomponenten 'betrokkenheid', 'competentie' en 'autonomie' blijken op verschillende manieren geïmplementeerd binnen de platforms. Zo krijgt 'betrokkenheid' voornamelijk vorm in de vele interactiemogelijkheden met medegebruikers, via forums en community's, maar ook door een-op-eencontact. Gebruikers kunnen een gevoel van competentie ervaren als zij op platforms elkaars werk kunnen waarderen, (gepersonaliseerde) feedback kunnen ontvangen, of het boeken- of verhalenaanbod kunnen filteren op basis van leestijd, lengte en geschiktheid per doelgroep. Gebruikers van de platforms krijgen op meerdere vlakken gelegenheid om autonoom te handelen. Ze kunnen bijvoorbeeld hun persoonlijke profielpagina invullen en personaliseren, informatie zoeken op basis van eigen voorkeuren, en ze hebben in de meeste gevallen ook volledige toegang tot die gegevens. Tevens kunnen ze het rapporteren als (andermans) bijdrage niet voldoet aan de richtlijnen.

De drie motivatiecomponenten zijn dus ruimschoots verwerkt in de verschillende platformmogelijkheden. Daarmee is aan een belangrijke voorwaarde voldaan om online lees- en schrijfplatforms in te zetten als middel om het leesplezier en de leesmotivatie van jongeren te bevorderen.

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Lezen

STICHTING LEZEN

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

lezen.nl